

ARIETTA

dances catalanes amb instruments

M. Dolors Bonal

Arietta 3

danses catalanes amb instruments

Il·lustració i disseny portada: Fina Rifà

1a edició: juny de 2005

© **M. Dolors Bonal**

© **Drets d'edició: DINSIC Publicacions Musicals, S.L.**
Santa Anna, 10 Entl. 3a - 08002 Barcelona

Maquetació: Dinsic Gràfic

Imprès: Càlamo - Produccions Editorials
Via Augusta, 2 bis - Barcelona
tel. 93 238 81 76

Dipòsit legal: B-23438-2005
ISMN: M-69210-319-6

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, així com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.
Santa Anna, 10, Entl. 3a - 08002 Barcelona
Telf. 93-318.06.05 - Fax 93-412.05.01
e-mail: dinsic@dinsic.com
www.dinsic.com - www.dinsic.es

“Arietta” és el nom d'un llibre de poemes de Maria Àngels Anglada, que a més de poeta era una gran aficionada a la música, i a la seva memòria dedico tota la col·lecció.

M. Dolors Bonal

Presentació

“Arietta” és una col·lecció de llibrets en la qual trobareu cançons, cànons, recitats i danses amb propostes d’acompanyaments instrumentals, experimentats durant molts anys i que poden fer els mateixos alumnes. No és cap llibre de text, només un ventall ampli de suggeriments útils, tant per a les escoles de música com per a les escoles generals de Primària i Secundària; només caldrà que l’especialista de Música o els professors de les escoles de música ajustin els temes i les dificultats a les possibilitats efectives dels seus grups, sense exigir-los més enllà de les seves possibilitats (ni que ho indiqui la partitura). No són els infants els qui s’han de sotmetre a una programació, i els professors de música hem de tenir la gosadia d’experimentar fora dels cànons establerts.

La llibertat didàctica no significa que el mestre pugui triar, entre molts, un llibre de text igual per a tots els alumnes. La llibertat didàctica, crec que es dóna quan el mestre sap escollir lliurement textos adequats a la finalitat pedagògica que es proposa i no a un ordre imposat.

No hi ha activitat de la imaginació que no estigui lligada a l’experiència. La imaginació creativa de l’infant serà més fecunda i significativa, com més hagi vist, escoltat, tocat i experimentat. La creativitat és una condició indispensable de l’existència i és un do que posseeixen tots els individus des de la infantesa. És una reserva d’energies que l’escola i els mestres tenim l’obligació d’aconduir i potenciar en el sentit del desenvolupament del nen.

Fer música en grup és la manera més efectiva, engrescadora, instructiva, social, democràtica, integradora i creativa que podem practicar. Aquesta activitat socialitzant comporta unes normes ètiques i estètiques a més a més de l’exercici de la memòria, fonamental en la formació de la intel·ligència, però aquesta no es pot desenvolupar si no s’alimenta la primera. “Recordar és entendre millor” diu J. M. Valverde.

Val a dir que si en la col·lecció “Arietta” el mestre té un repertori ampli on poder escollir lliurement, podeu estar segurs que la realització dels conjunts instrumentals comuniquen i provoquen a l’alumne una alegria i el gust per aprendre, actuar i descobrir. Cada classe de música hauria de ser una estona en què es produïssin “mil descobriments”, com diu Murray Schafer. Hem de tenir en compte que la música no només s’ha d’explicar, sinó que s’ha de fer i viure perquè sigui efectiva.

A la seva idea pedagògica: música, cant, paraula, ritme i moviment, Carl Orff va idear la possibilitat d’una pràctica instrumental des de les primeres edats. Amb el peculiar instrumental de què disposem, que no exigeix tècniques especials d’estudi, podem tenir els elements essencials que configuren qualsevol obra musical: els pedals, el baix i l’harmonia simple d’acords que ajuden a descobrir coneixements del llenguatge musical tot experimentant-ho activament.

Les instrumentacions que trobareu en aquesta col·lecció es basen molt en *ostinato*, els quals resolen més fàcilment la memorització a l’hora de tocar. Aquests models també poden ser complementats, transformats o simplificats pels mestres, o els mateixos alumnes, a l’hora d’improvisar.

El guió de cadascuna de les peces, només en forma indicativa, no té cap seqüenciació. Cada mestre ha de trobar la manera d’ensenyar-lo segons els nivells i les edats dels seus alumnes. Espero que us faci un bon servei i que us atreviu a fer-lo servir. No us en penedireu!

M. Dolors Bonal

No fa gaire, una persona que havia estudiat piano fa molts anys s'interessava per la manera com ensenyem música a l'Arc i el que ella anomenava "nous mètodes". Jo li explicava que comencem amb cançons populars que els nens i nenes canten, que els fem ballar, els fem escoltar i experimentar, i que fins molt més endavant anem introduint a poc a poc la lectura i l'escriptura. Però adonant-me de com resultava de superficial la meua explicació ràpida, li vaig dir: "És que ensenyar música és molt complicat" i ella va respondre: "Doncs jo trobo que llegir música és ben fàcil i no cal anar tan a poc a poc".

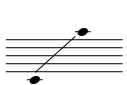

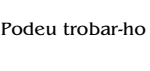
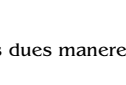

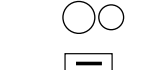
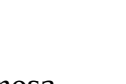
Continuo pensant que ensenyar música és difícil, molt difícil, i que l'únic camí és per mitjà de la mateixa música: fent música de debò des del començament. Però és importantíssim trobar el repertori i els mitjans adequats a cada moment. Els instruments que Carl Orff va dissenyar són un recurs molt útil des dels primers passos, i també més endavant, perquè permeten exercitar moltes de les habilitats necessàries, ajuden a la comprensió de les estructures formals, rítmiques i harmòniques, i permeten experimentar veritables vivències amb llibertat perquè no demanen un entrenament tècnic especial. Les cançons i danses catalanes han de ser el primer repertori per als nostres infants, i la publicació d'aquests arranjaments proporcionarà un bon guix d'idees als mestres que els facin servir.

Vaig ser alumna de la M. Dolors Bonal a l'Arc i, tot i que vaig estudiar també amb diversos professors i en altres escoles, m'adono que moltes de les coses bàsiques les vaig aprendre amb ella gràcies al fet que sempre vam fer música de debò i amb el màxim rigor va acostumar-nos a ser autònoms i va encomanar-nos la seva passió.

Quan la M. Dolors diu: "No hi ha activitat de la imaginació que no estigui lligada a l'experiència. La imaginació creativa de l'infant serà més fecunda i significativa, com més hagi vist, escoltat, tocat i experimentat", us asseguro que això és el que ella busca per si mateixa, perquè aquestes peces i tota la seva obra com a pedagoga de la música són fruit de la seva inquietud i curiositat per tot, absolutament tot, el que passa al món i del seu gran amor a les persones i a la música.

Mireia Hernández
Clavecínista i directora actual de l'Arc.

Explicació del signes

		Notació	Sons reals
CS	Carilló soprano		
CC	Carilló contralt		
XS	Xilòfon soprano		
MS	Metal·lòfon soprano		
XC	Xilòfon contralt		
MC	Metal·lòfon contralt		
XB	Xilòfon baix		
MB	Metal·lòfon baix		

* Podeu trobar-ho escrit de les dues maneres.

T	Timbales
FS	Flauta soprano
FC	Flauta contralt
FT	Flauta tenor

	Triangle
	Claus
	Cascavells
	Güiro

	Pandereta
	Pandero de mà

	Bombo
	Bongos
	Caixa xinesa
	Cymbal
	Platerets
	Maraques
	Xinxines

Índex

De punteta i de taló (Ball del Pallars)	5
El ball de bastons (Comarca del Penedès).....	7
El rogle (Arenys de Mar)	10
El ball de cercolets (Vilafranca del Penedès)	13
Turcs i cavallets (De la Patum de Berga).....	16
Els plens (De la Patum de Berga)	20
Ball de l'àliga (De la Patum de Berga).....	22
El contrapàs (De Sant Genís de Palafolls)	26

Per ballar aquestes danses podem consultar al *Sac de Danses* –Ed. Altafulla– Barcelona, 1987.

El Risto Danses catalanes que encara es ballen –Ed. Altafulla– Barcelona, 1987.

El Penedès balls, danses: comparses.

Quaderns d'aportació cultural / Ajuntament de Vilafranca, 1982.

Punta i taló (pàg. 5)

És un ball d'entreteniment i diversió ballat en diferents situacions de festa. La seva simplicitat a l'hora de ballar pot ser apte per nenes i nenes més petits ja que és un balanceig d'acostar-se i allunyar-se els uns dels altres i ens pot servir per iniciar als més petits en el canvi de parelles. No obstant recomanaria que els músics fossin més grans.

La principal característica de la instrumentació és que la melodia està dividida en diferents instruments: el **C**, respon el **MS** i a la 3a part el **MC**.

Ball de Bastons (pàg. 7)

Els balls de bastons són els més antics que existeixen. A Catalunya està molt generalitzat. Sembla que tenen un origen grec i foren propagats pels romans en estendre el seu imperi. Són danses molt alegres amb jocs i exercicis rítmics diferents i es dansen pels carrers i places.

Com veureu a la partitura els acompanyaments instrumentals són sempre amb *ostinato*. És molt important la precisió en els ritmes de so indeterminat.

El rogle (pàg. 10)

Aquest ball s'ha de tocar molt alegre i lleuger. Els *ostinatos* a la part A i B varien cada quatre compassos. A la part C té molta importància la melodia del **XB**, que té una entitat que cal ressaltar. Seria interessant que disposéssiu de 3 **T** afinades en Do-Mi-Fa.

La forma pot ser: A-A-B-A-C-D-D-A-A. És costum, dels balladors, accelerar l'última A.

Ball de cercolets (pàg. 13)

En aquesta dansa cada quatre compassos varia l'*ostinato* dels acompanyaments, per tant, és relativament fàcil de memoritzar. Seria recomanable que hi haguessin 3 o 4 panderetes.

Turcs i cavallets (pàg. 16)

Aquesta dansa es balla en dos cercles concèntrics. L'un són els turcs i l'altre els cavallets que tenen al mig del cos un forat per on es posa el ballaire o el simulat genet, que sosté el cavall a mig aire del seu cos, penjant cintes i garlandes per dissimular les cames del genet o ballador.

En l'acompanyament d'aquesta dansa tenen molta importància els cascabells, cocos, bombo i caixa xinesa. Si disposem de músics molt hàbils podem tocar la primera part amb els **X** i sense **F**. La tercera part s'interpreta tota amb **F**, tant per la riquesa del contrast tímbric com per la dificultat del canvi de tonalitat.

Plens (pàg. 20)

Abans de començar cal posar el fa diesi agut al **M**. La segona part és quasi *ostinato* per a tots els instruments. És la dansa culminant de la Patum. Representa l'orgia infernal d'uns diables plens de foc amb els coets per tot el cos, carregat d'herba fresca d'avellaners que els priva de cremar-se.

Ball de l'Àliga (pàg. 22)

És l'entremès més distingit i aristocràtic de la Patum. L'àliga porta una corona al cap que simbolitza l'antiga Vila de Berga, figura de cartró i pasta amb les ales plegades i el bec obert. És la dansa més difícil d'interpretar d'aquest grup, però potser la més bonica. La melodia és extraordinària i tots els instruments toquen també contramelodies amb entitat pròpia. La segona part de la dansa va més accelerada fins a la fi.

El contrapàs (pàg. 26)

El contrapàs és una dansa de caràcter solemne. Aquest consta de 4 parts amb 8 compassos cadascuna. A la segona part s'hi afegeix el **MB**. Entre la 2a i la 3a hi ha un petit contrapunt de solo de sopranino abans d'entrar a la sardana.

De punteta i de taló

Lentament

C *f*

XC *p*

XC *p*

MS *p* *melodia* *f*

MC *p*

MB *p*

XB *p*

T

p

p

The musical score is for a piece titled 'De punteta i de taló' (On tiptoe and on the heel). It is marked 'Lentament' (Ad libitum). The score is in 2/4 time and consists of nine staves. The first staff (C) is for the Cello, starting with a forte (f) dynamic. The second and third staves (XC) are for the Xylophone, starting with a piano (p) dynamic. The fourth and fifth staves (MS and MC) are for the Maracas, with the MS staff also featuring a melodic line (melodia) that becomes forte (f) towards the end. The sixth staff (MB) is for the Bateria (Drum), starting with a piano (p) dynamic. The seventh staff (XB) is for the Tambor (Drum), also starting with a piano (p) dynamic. The eighth and ninth staves (T) are for the Triángulo (Triangle), starting with a piano (p) dynamic. The score includes a repeat sign after the first measure of each staff.

Turcs i cavallets

Decidit (sense correr)

FS1
FS2

retingut **Fi**